

Κοινωνική Εργασία. Επιθεώρηση Κοινωνικών Επιστημών

Τόμ. 37, Αρ. 1 (2023)

1/2023

Τόμος 37 | Τεύχος 1 | Ιανουάριος - Απρίλιος 2023

Volume 37 | Issue 1 | January - April 2023

ISSN: 2944-9332

Κοινωνική Εργασία

Επιθεώρηση Κοινωνικών Επιστημών

Social Work

Review of Social Sciences

Επιστημονική Έκδοση του Συνδέσμου
Κοινωνικών Λειτουργών Ελλάδος ΝΠΔΔ ΣΚΛΕ

The Hellenic Journal of Social Work
Published by the Hellenic Association of Social Workers

**Νέοι που βρίσκονται εκτός Εκπαίδευσης,
Απασχόλησης και Κατάρτισης (NEETs): Όψεις και
διαστάσεις μιας σύγχρονης μορφής ευπαθούς
κοινωνικής ομάδας**

Λαμπρινή Παππά, Θανάσης Καραλής

doi: [10.12681/socialwork-rss.36257](https://doi.org/10.12681/socialwork-rss.36257)

Νέοι που βρίσκονται εκτός Εκπαίδευσης, Απασχόλησης και Κατάρτισης (NEETs): Όψεις και διαστάσεις μιας σύγχρονης μορφής ευπαθούς κοινωνικής ομάδας.

Λαμπρινή Παππά ¹, Θανάσης Καραλής ²

¹ Κοινωνική Λειτουργός, Υποψήφια Διδάκτωρ ΤΕΕΑΠΗ Πανεπιστημίου Πατρών

² Καθηγητής Διά Βίου Μάθησης και Εκπαίδευσης Ενηλίκων, Πανεπιστήμιο Πατρών, Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία (ΤΕΕΑΠΗ)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο όρος NEETs (youth Not in Education, Employment or Training) αναφέρεται στις νέες και τους νέους, ηλικίας 15 έως 29 ετών, που βρίσκονται εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης και κατάρτισης. Ως φαινόμενο εντοπίζεται παγκοσμίως, με τα ποσοστά στη χώρα μας να καταγράφονται διαχρονικά ως τα υψηλότερα σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα αίτια, εξαιτίας των οποίων κάποιος νέος μπορεί να υπαχθεί σε αυτή την κατηγορία, είναι πολυπαραγοντικά. Σε αυτό το άρθρο παρουσιάζεται η εξέλιξη καθιέρωσης του όρου NEETs και αναπτύσσονται οι διαστάσεις αυτού του σύγχρονου κοινωνικού φαινομένου. Ακολουθώντας, εξετάζονται οι προκλήσεις των νεανικών μεταβατικών περιόδων καθώς και οι παράγοντες κινδύνου για τους νέους να καταστούν NEETs, ενώ μελετούνται ορισμένες από τις επιπτώσεις τόσο από τη μακροχρόνια οικονομική ύφεση όσο και από την εκδήλωση της πανδημίας του COVID-19. Τέλος, παρουσιάζονται οι προεκτάσεις αυτού του φαινομένου στη χώρα μας και οι αντίστοιχες ευρωπαϊκές πολιτικές για την αντιμετώπισή του.

Λέξεις-κλειδιά: NEETs, ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, νεανικές μεταβάσεις, παράγοντες κινδύνου, πολιτικές

Στοιχεία Επικοινωνίας: Λαμπρινή Παππά, lpappa@upatras.gr

Εισαγωγή

Η μελέτη του φαινομένου των NEETs ξεκίνησε στα τέλη της δεκαετίας του 1980 από το Ηνωμένο Βασίλειο, ως αποτέλεσμα της αναγκαιότητας ύπαρξης ενός δείκτη που να καταγράφει τον πληθυσμό των νέων ατόμων που δεν εργάζονται, δεν φοιτούν στο τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα και ούτε είναι ενταγμένοι στην επαγγελματική κατάρτιση (Eurofound, 2012). Αρχικά, οι Istance, Rees, και Williamson (1994, όπ. αναφ. στο Furlong, 2006, σ. 554) αναφέρθηκαν στον όρο “Status A”, προκειμένου να επαναπροσδιοριστεί η έννοια της ανεργίας, όπως διαμορφώθηκε έπειτα από την εφαρμογή σχετικών νομοθετικών αλλαγών (Reiter & Schlimbach, 2015). Αργότερα, αυτός ο όρος αντικαταστάθηκε από τον όρο “Status Zer0” και είχε πρακτική χρησιμότητα. Προέκυψε από τα αρχεία των υπηρεσιών σταδιοδρομίας και αφορούσε τους νέους ηλικίας 16-18 ετών που δεν ήταν ενταγμένοι σε κανενός είδους πλαίσιο εργασίας, εκπαίδευσης ή κατάρτισης (Eurofound, 2012). Αντίστοιχα, ο όρος “Status 1” αναφερόταν στους νέους ηλικίας άνω των 16 ετών που ήταν ενταγμένοι στο εκπαιδευτικό σύστημα, ο όρος “Status 2” περιελάμβανε όσους συμμετείχαν σε προγράμματα κατάρτισης, ενώ ο όρος “Status 3” αφορούσε όσους εργάζονταν (ό.π., σσ. 19-20).

Ο όρος NEETs (young people Not in Education, Employment or Training) εισήχθη λίγα χρόνια αργότερα και συγκεκριμένα στα τέλη της δεκαετίας του 1990. Ήταν συνέπεια των κανονιστικών διατάξεων του 1988 στο Ηνωμένο Βασίλειο σχετικά με το δικαίωμα στο επίδομα ανεργίας που απέκλειε τα άτομα ηλικίας κάτω των 18 ετών από τους στατιστικούς δείκτες της ανεργίας (Maguire, 2015) και ταυτόχρονα περιόριζε τα δικαιώματα σε παροχές ανεργίας για τους νέους ηλικίας κάτω των 25 ετών (Furlong, 2006). Ουσιαστικά, ως όρος αντιπροσώπευε τους νέους ηλικίας 16 και 17 ετών που δεν προσμετρούνταν στους δείκτες ανεργίας (Furlong, 2006, όπ. αναφ. στο Maguire, 2015, σ. 124). Στην πραγματικότητα εισήχθη τόσο για πολιτικούς λόγους –γιατί υπήρξαν αρνητικές κυβερνητικές αντιδράσεις και για να αποπροσανατολιστεί το ενδιαφέρον από τη συγκεκριμένη πολιτική συζήτηση– όσο και για να προσδιοριστούν τα χαρακτηριστικά μιας ετερογενούς ομάδας αποφεύγοντας αρνητικές συνδηλώσεις σχετικά με την κατάσταση “Zer0” (Furlong, 2006).

Εντέλει, καθιερώθηκε ευρύτερα ως όρος έπειτα από τη δημοσίευση της έκθεσης “Bridging the Gap” το 1999 (Furlong, 2006). Βέβαια, σε αυτή την έκθεση, όπου παρουσιάζονται τα ευρήματα από τη μελέτη του Armstrong και των συνεργατών του (1997, ό.π.) “Status 0: A Socio-Economic Study of Young People on the Margin”, δεν αναφέρεται ο όρος “Status 0” (βλ. Biggart, ό.π.) αλλά ούτε και το ακρωνύμιο NEETs. Συγκεκριμένα, ο πληθυσμός της έρευνας που ήταν νέοι ηλικίας 16-18 ετών αναφέρονταν ως «μη συμμετέχοντες» [non-participants] και κατανέμονταν σε επιμέρους κατηγορίες περιλαμβάνοντας ανέργους, οικονομικά «ανεργούς» [inactive], γονείς και φροντιστές, πάσχοντες και άτομα με αναπηρίες, καθώς και νέους που διατηρούσαν μεν την ιδιότητα του μαθητή όμως επί της ουσίας δεν φοιτούσαν (Social Exclusion Unit, 1999).

Η χρήση του όρου NEETs

Ο προσδιορισμός των ηλικιακών βαθμίδων που αφορούν τους NEETs ποικίλλει διεθνώς. «Οι διαφοροποιήσεις αυτές προκύπτουν τόσο από πολιτισμικούς παράγοντες, που αντιλαμβάνονται διαφορετικά την έννοια της νεότητας, όσο και από το ηλικιακό όριο της υποχρεωτικής εκπαίδευσης» (Hofer et al., 2011, όπ. αναφ. στο Κοτρόγιαννος & Τζαγκαράκης, 2016, σ. 86). Για παράδειγμα, το Υπουργείο Υγείας, Εργασίας και Πρόνοιας της Ιαπωνίας εντάσσει στους NEETs τους νέους που ηλικιακά βρίσκονται μεταξύ 15-34 ετών (Kiura, Bosch, Nguyen, Yasui, & Maeno, 2013).

Στις βιομηχανικές κοινωνίες οι ηλικίες από 18 έως 25 ετών λογίζονται ως ξεχωριστή χρονική

περίοδος μεταξύ της εφηβείας και της ενηλικίωσης (Heinz, 2009). Στις βάσεις δεδομένων του ΟΟΣΑ ως NEETs αναφέρονται οι νέοι ηλικίας 15-29 ετών, ενώ από το 2008 ξεκίνησε να αναφέρεται ως ξεχωριστή περίπτωση –και ως δείκτης– στις σχετικές ετήσιες εκθέσεις [“Education at a Glance”]. Τα πρώτα τρία χρόνια γινόταν αναφορά κυρίως στους νέους ηλικίας 15-19 ετών, στη συνέχεια και μέχρι το 2020 οι δείκτες περιελάμβαναν τους νέους ηλικίας 15-24 ετών, ενώ από το 2021 κι έπειτα ο όρος NEETs αναφέρεται στους νέους ηλικίας 15-29 ετών¹.

Πλέον, ο όρος NEETs έχει ευρέως υιοθετηθεί ωστόσο εξακολουθεί να επικρίνεται ως ανακριβής (Hutchinson, Beck, & Hooley, 2015). Ένας βασικός λόγος είναι γιατί οι NEETs δεν συνιστούν ομοιογενή ομάδα (Spielhofer et al. 2009· Bynner & Parsons, 2002· Furlong, 2006· 2007, Simmons & Thompson, 2011· Yates & Payne, 2006· Finlay et al., 2010, όπ. αναφ. στο Tamesberger & Bacher, 2014, σ. 1241). Η ετερογένεια που τους διέπει συνίσταται στο υπόβαθρό τους, στα «επίπεδα ευπάθειας», στις εμπειρίες, στις ανάγκες, αλλά και στα χαρακτηριστικά τους (Nardi, Lucarelli, Talamonti, Arimatea, Valentina, & Moltedo-Perfetti, 2015). Στη χώρα μας, παρότι εξακολουθεί για πολλούς να μην είναι ευρέως γνωστό ως φαινόμενο, ο πληθυσμός των NEETs εξαπλώνεται ραγδαία (Παπαδάκης, 2016). Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ελλάδα διατηρεί σταθερά τις αρνητικές πρώτες θέσεις καταγράφοντας το υψηλότερο ποσοστό νεανικής ανεργίας και την ίδια στιγμή κατέχει τη δεύτερη υψηλότερη θέση –και μία από τις υψηλότερες θέσεις σε διεθνές επίπεδο– ως προς τα ποσοστά των NEETs.

Το γεγονός ότι δεν υπάρχει ένας κοινά αποδεκτός ορισμός για αυτό το φαινόμενο έχει ως αποτέλεσμα να προκύπτουν διαφορετικά δεδομένα που με τη σειρά τους μπορεί να οδηγήσουν σε ασυμβίβαστα συμπεράσματα (Lee & Wright, 2011, όπ. αναφ. στο William Stoten, 2014, σ. 468). Όσοι πρόσκεινται θετικά στη χρήση του όρου NEETs είναι γιατί τον θεωρούν ολοκληρωμένο, διατείνοντας ως επιχείρημα ότι αντιπροσωπεύει τις δύσκολες συνθήκες που βιώνουν τα ίδια τα άτομα ως προς την ένταξή τους στην εργασία, την εκπαίδευση και την κατάρτιση (Schoon, 2014). Σύμφωνα με τον Furlong (2006), στα πλεονεκτήματα της υιοθέτησης του όρου NEETs μπορεί να θεωρηθεί και το γεγονός ότι στην κατηγορία αυτή εντάσσονται πλέον πληθυσμιακές ομάδες που αποκαλούνταν «ανεργοί», όπως οι νέες μητέρες και τα άτομα με αναπηρία. Ο Serracant (2014, σ. 402) συντείνει σε αυτή την άποψη αναφέροντας ότι η χρήση του όρου NEETs «έχει καταστεί ένα πολύ σημαντικό εργαλείο για την ανάλυση των μεταβάσεων από το σχολείο στην εργασία, αφού επισημαίνει διεργασίες που μέχρι πρότινος λάμβαναν πολύ λιγότερη προσοχή και που μπορεί τελικά να οδηγήσουν σε κοινωνικό αποκλεισμό».

Την ίδια στιγμή, ο όρος NEETs έχει επικριθεί επειδή θεωρείται ότι επικεντρώνεται στις ελλείψεις των νέων και ταυτόχρονα απλουστεύει την ετερογένεια που διέπει τις δύσκολες μεταβατικές περιόδους που βιώνουν (Reiter & Schlimbach, 2015). Οι Yates και Payne (2006) συνηγορούν σε αυτόν τον ισχυρισμό προσθέτοντας πως ο όρος NEETs χρησιμοποιείται προκειμένου να προσδιορίσει τα άτομα με βάση «τι δεν είναι». Ακόμα, υποστηρίζεται ότι υπάρχει κίνδυνος να στιγματιστούν οι νέοι δημιουργώντας λάθος εντυπώσεις σχετικά με τη στάση που τηρούν και το βαθμό εμπλοκής τους (MacDonald & March, 2005· Shildrick et al., 2012, όπ. αναφ. στο Maguire, 2015, σ. 127), αφού οι μεν άνεργοι παραμένουν σε ετοιμότητα προκειμένου να εργαστούν, ενώ οι NEETs μπορεί να θεωρηθούν απρόθυμοι ή παθητικοί δέκτες της κατάστασης στην οποία βρίσκονται (Maguire, 2015).

Έτσι, η αναγκαιότητα για να περιγραφεί και να ερμηνευτεί αυτό το φαινόμενο οδήγησε στην υιοθέτηση και στη χρήση και άλλων ορισμών τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε διεθνές επίπεδο (Δρακάκη, Παπαδάκης, Κυρίδης, & Παπαργύρης, 2013). Το 2013 η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας έθεσε το ζήτημα μιας «γενιάς σε κίνδυνο» (Hutchinson, Beck, & Hooley, 2015), ενώ στην Αγγλία έγινε λόγος για μία

¹ Πηγή: Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης [ΟΟΣΑ]. Βλ. OECD iLibrary: <https://doi.org/10.1787/19991487>

«σημαδεμένη γενιά» (House of Lords, 2014, όπ. αναφ. στο Hutchinson, Beck, & Hooley, 2015). Μεταξύ άλλων, έχει γίνει λόγος για σύγχρονους «κοινωνικούς παρίες» (Φωτόπουλος, 2013) και για μια νέα μορφή κοινωνικής ευπάθειας ή ευπαθή κοινωνική ομάδα «νέου τύπου» (Παπαδάκης, 2013· Κυρίδης, 2013), ενώ η Ευρωπαϊκή Επιτροπή χαρακτηρίζει τους νέους που ανήκουν ηλικιακά στην κατηγορία των NEETs ως «χαμένη γενιά» (Δρακάκη κ.ά., 2013).

Πέρα από την όποια κριτική έχει ασκηθεί, από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (European Commission, 2010, σ. 37) αναφέρεται ότι η χρήση του όρου NEETs ως δείκτης μέτρησης αποσκοπεί «στην καθιέρωση της συστηματικής παρακολούθησης της κατάστασής τους (...) βάσει συγκρίσιμων δεδομένων σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, λειτουργώντας υποστηρικτικά στην ανάπτυξη πολιτικών και στην αμοιβαία κατανόηση πάνω σε αυτό το πεδίο». Ως εκ τούτου, το 2010 η Επιτροπή Απασχόλησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και η Γενική Διεύθυνση Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Κοινωνικής Ένταξης συμφώνησαν στον καθορισμό του όρου NEETs (Eurofound, 2012) ως αντιπροσωπευτικό των ατόμων της ηλικιακής ομάδας 15-24 ετών που δεν εργάζονται (είτε είναι άνεργοι είτε είναι ανενεργοί, σύμφωνα με τον ορισμό της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας) και που την ίδια στιγμή δεν είναι ενταγμένοι σε κάποιο σύστημα εκπαίδευσης ή κατάρτισης (European Commission, 2011). Έπειτα από τον αντίκτυπο της πανδημίας του COVID-19 (για τον οποίο θα γίνει αναφορά στη συνέχεια του άρθρου), από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφασίστηκε η επέκταση του προγράμματος “Εγγύηση για τη Νεολαία” [Youth Guarantee]² προκειμένου να καλύπτονται ηλικιακά και οι νέοι έως 29 ετών³. Πλέον, στις περισσότερες βάσεις δεδομένων και στις σχετικές εκθέσεις για τους NEETs από επίσημους φορείς και διεθνείς οργανισμούς, περιλαμβάνονται μετρήσεις και στοιχεία για τις νέες και τους νέους ηλικίας 15 έως 29 ετών.

Διαστάσεις του φαινομένου

Οι έννοιες των άνεργων νέων και των NEETs μπορεί να συγκλίνουν όμως δεν ταυτίζονται. Σύμφωνα με τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας (1982), η ανεργία συνίσταται στην κατάσταση κατά την οποία τα άτομα, κατά την περίοδο αναφοράς και από μία συγκεκριμένη ηλικία και πάνω, δεν εργάζονται είτε με μισθωτή εργασία είτε ως αυτοαπασχολούμενοι, είναι διαθέσιμοι να εργαστούν και αναζητούν εργασία. Πιο συγκεκριμένα, ο δείκτης ανεργίας καταγράφει τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό που αδυνατεί να βρει εργασία την ίδια στιγμή που έχει προβεί σε αναζήτηση τον τελευταίο μήνα και που είναι σε θέση να ξεκινήσει να εργάζεται μέσα στις επόμενες δύο εβδομάδες (Franco, 1999· Eurofound, 2012).

Σε ό,τι αφορά τη νεανική ανεργία, αυτή προσδιορίζεται με βάση τους ανέργους ηλικίας 15-24 ετών που είναι άνεργοι σε σχέση με το εργατικό δυναμικό της ίδιας ηλικιακής κατηγορίας (Maguire, 2015). Όμως, σε αυτόν τον δείκτη δεν λαμβάνονται υπόψη άλλες παράμετροι όπως, για παράδειγμα, η μη εγγραφή στα μητρώα ανεργίας ή μη αναζήτηση εργασίας τη δεδομένη χρονική στιγμή (ό.π., σ. 123). Έτσι, η νεανική ανεργία και η κατάσταση NEET διαφοροποιούνται ως έννοιες καθώς αξιοποιούνται διαφορετικά κριτήρια κατά την καταγραφή και τη μέτρηση των ποσοστών τους.

Αρχικά, σύμφωνα με τον Furlong (2006), στους NEETs εντάσσονταν τόσο οι μακροχρόνια όσο και οι παροδικά άνεργοι, όσοι φρόντιζαν εξαρτώμενα μέλη, άρρωστοι που ανάρρωναν και άτομα με

² Πρόκειται για το ενισχυμένο πρόγραμμα που ουσιαστικά συνιστά δέσμευση μεταξύ όλων των κρατών μελών, προκειμένου στους νέους κάτω των 30 ετών να προσφέρονται ποιοτικές ευκαιρίες για απασχόληση, συνεχή εκπαίδευση, μαθητεία και πρακτική άσκηση μέσα σε διάστημα τεσσάρων μηνών απ' όταν καταστούν άνεργοι ή αποχωρήσουν από την εκπαίδευση. Βλ. <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1079&langId=en>

³ Πηγή: Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης και Εργασίας [Eurofound]. Βλ. <https://www.eurofound.europa.eu/topic/neets>

αναπηρία, νέοι που κατέβαλλαν προσπάθεια να καλλιεργήσουν κάποια καλλιτεχνική δεξιότητα, αλλά ακόμα και άτομα που «έκαναν ένα διάλειμμα» από την εκπαίδευση ή την εργασία. Υπό αυτή την έννοια συμπεριλαμβάνονταν άτομα που είχαν μηδαμινό έλεγχο της κατάστασης στην οποία διαβιούσαν, μα ταυτόχρονα και άτομα που έκαναν συνειδητές επιλογές (ό.π., σσ. 554, 557). Οι Yates και Payne (2006) προσδιόρισαν τρεις επιμέρους κατηγορίες NEETs και συγκεκριμένα τα άτομα που βρίσκονταν σε μία προσωρινή μεταβατική «NEET περίοδο», τους νέους γονείς που συνειδητά απείχαν προκειμένου να φροντίσουν τα παιδιά τους, καθώς και τα άτομα που βίωναν σύνθετες ή ακόμα και «επικίνδυνες» καταστάσεις (εξαρτώμενα μέλη, άστεγοι, άτομα που εκδήλωναν παραβατική συμπεριφορά, που «αντιδρούσαν» στο εκπαιδευτικό σύστημα, με συμπεριφορικές δυσκολίες κ.ά.).

Το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης και Εργασίας (Eurofound, 2012, σσ. 24-25) κατέταξε το 2012 τους NEETs σε πέντε κατηγορίες στις οποίες περιλαμβάνονταν: α) οι *συμβατικά άνεργοι* [conventionally unemployed], που συνιστούσαν τη μεγαλύτερη υποκατηγορία και περιελάμβαναν τους βραχυχρόνια και τους μακροχρόνια ανέργους, β) οι *μη διαθέσιμοι* [unavailable], που αφορούσαν τους νέους με οικογενειακές υποχρεώσεις, τους φροντιστές άλλων ατόμων, τους ασθενείς και τα άτομα με αναπηρία, γ) οι *αποκομμένοι* [disengaged], όπου μεταξύ άλλων εντάσσονταν όσοι δεν αναζητούσαν εκπαίδευση ή εργασία γιατί δεν ήταν υποχρεωμένοι να το πράξουν εξαιτίας άλλων υποχρεώσεων ή αδυναμιών, καθώς και όσοι διήγαν αντικοινωνικό ή επικίνδυνο τρόπο ζωής, δ) οι *αναζητούντες ευκαιρίες* [opportunity-seekers], όπου ανήκαν οι νέοι που αναζητούσαν ενεργά απασχόληση ή κατάρτιση αλλά προσδοκούσαν εκείνες τις ευκαιρίες που θα ανταποκρίνονταν στις δεξιότητες και στα χαρακτηριστικά τους, ε) και οι *εθελοντές* [voluntary] NEETs, που αντιστοιχούσαν σε όσους ταξίδευαν ή εμπλέκονταν σε άλλες δραστηριότητες, όπως είναι η τέχνη και η αυτοκατευθυνόμενη μάθηση. Στις παραπάνω κατηγορίες εντάσσονταν ευπαθείς ομάδες πληθυσμού νέων ατόμων αλλά και μη ευπαθείς νέοι που βρίσκονταν σε μειονεκτική θέση, αλλά και νέοι που είχαν τη δυνατότητα να επιλέξουν την οικειοθελή αποχή τους από την εργασία και την εκπαίδευση (ό.π., σ. 24).

Λίγα χρόνια αργότερα, το Eurofound (2016, σσ. 31-33, 50-53) αναθεωρώντας την κατηγοριοποίηση του 2012 κατέταξε τους NEETs σε επτά κατηγορίες όπου περιλαμβάνονται: α) οι *επανεισερχόμενοι* [re-entrants], δηλαδή όσοι σύντομα θα επανενταχθούν στην απασχόληση, την εκπαίδευση ή την κατάρτιση, β) οι *βραχυχρόνια άνεργοι*, γ) οι *μακροχρόνια άνεργοι*, δ) οι *μη-διαθέσιμοι λόγω ασθένειας ή αναπηρίας*, ε) οι *μη-διαθέσιμοι λόγω οικογενειακών ευθυνών και υποχρεώσεων* (π.χ. φροντίζουν παιδιά ή άτομα με αναπηρία), στ) οι *αποθαρρυσμένοι εργαζόμενοι* [discouraged workers] που έπαψαν να αναζητούν εργασία γιατί θεωρούν πως δεν υπάρχουν γι' αυτούς επαγγελματικές ευκαιρίες, η) και οι *άλλοι ανενεργοί* [other inactive] οι οποίοι δεν εμπίπτουν σε καμία από τις παραπάνω κατηγορίες και για τους οποίους δεν έχουν προσδιοριστεί τα αίτια που εντάσσονται στην κατηγορία των NEETs.

Οι NEETs συνιστούν ετερογενή πληθυσμιακή ομάδα όχι μόνο μεταξύ διαφορετικών χωρών αλλά και μέσα στην ίδια χώρα (Balan, 2015). Ανεξαρτήτως γεωγραφικής τοποθεσίας, ορισμένα χαρακτηριστικά τους είναι περισσότερο διαδεδομένα όπως, για παράδειγμα, οι χαμηλές σχολικές επιδόσεις, η δυσαρέσκεια για το εκπαιδευτικό σύστημα και η μειονεκτική κοινωνικοοικονομική κατάσταση (Simmons, Thompson, & Russell, 2014, όπ. αναφ. στο Maguire, 2015, σ. 127). Το βασικό κοινό χαρακτηριστικό τους γνώρισμα είναι ότι «δεν συσσωρεύουν ανθρώπινο κεφάλαιο μέσα από τους επίσημους διαύλους» (Eurofound, 2012, σ. 25) ή ότι «απέχουν από κάθε μείζονα θεσμική μέριμνα του Κοινωνικού Κράτους» (Παπαδάκης & Κυρίδης, 2014, σ. 91). Στην πάροδο των ετών, όσο αυξάνονταν οι επισφαλείς συνθήκες μετάβασης των νέων στην απασχόληση, τόσο αμφισβητούνταν τα κίνητρά τους για εργασία (Inui, 2009). Μεταξύ άλλων, «κατηγορήθηκαν» ως φυγόπονοι ή απρόθυμοι να εργαστούν και πως επαφίονταν σε κρατικές παροχές ή στη γονική μέριμνα (ό.π., σ. 179). Σε κάποιες περιπτώσεις αναφέρθηκε ότι οι νέοι δεν μπόρεσαν να προσαρμοστούν στον μετασχηματισμό των νεανικών

μεταβατικών περιόδων, ενώ υπήρξαν και φορές που αναγνωρίστηκε ότι περισσότερο πλήττονταν οι ούτως ή άλλως μειονεκτούντες νέοι εφόσον μπορούσαν να απασχοληθούν κυρίως σε ασταθείς δουλειές (ό.π.).

Η υπαγωγή ενός νέου στην κατηγορία των NEETs επιδρά αρνητικά σε όλα τα επίπεδα ατομικής, κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης, δεδομένου ότι επηρεάζεται η κοινωνική ένταξη, η ευημερία, η σωματική και η ψυχική υγεία των νέων (Bartley, Ferrie, & Montgomery, 2006· Dorling, 2009· WHO, 2011· Bamba, 2010· Jin, Shah, & Svoboda, 1995· Benjet, Hernández-Montoya, Borges, Mendez, Medina-Mora, & Aguilar-Gaxiola, 2012, όπ. αναφ. στο Mawn, Oliver, Akhter, Bamba, Torgerson, Bridle, & Stain, 2017, σ. 2). Έχει καταγραφεί ροπή προς επικίνδυνες και παραβατικές συμπεριφορές (Fergusson, Horwood, & Woodward, 2001, όπ. αναφ. στο Alegre, Casado, Sanz, & Todeschini, 2015, σ. 165), αλλά και ψυχοκοινωνική ευαλωτότητα που μπορεί να εκδηλωθεί με άγχος, κατάθλιψη, ανασφάλεια και χαμηλή αυτοεκτίμηση (Creed & Reynolds, 2001, όπ. αναφ. στο Alegre κ.ά., 2015, σ. 165). Την ίδια στιγμή, η χαμηλή αυτοεκτίμηση αυξάνει τις πιθανότητες να καταστεί κάποιος έστω και μία φορά NEET (Mendolia & Walker, 2014), με αποτέλεσμα να ελλοχεύει η πιθανότητα εγκλωβισμού σε έναν φαύλο κύκλο όπου η μία κατάσταση να οδηγεί στην άλλη.

Από μελέτη κοόρτης που διενεργήθηκε στην Αυστραλία (με δείγμα σχεδόν 700 νέους ηλικίας μεταξύ 15-25 ετών) προκύπτει πως ένας στους πέντε νέους, που απευθύνονται σε υπηρεσίες ψυχικής υγείας, ενδέχεται να ανήκουν στην κατηγορία των NEETs (O’Dea, Glozier, Purcell, et al., 2014). Σε αντίστοιχης μεθοδολογίας έρευνα, που διενεργήθηκε στο Ηνωμένο Βασίλειο (με δείγμα περισσότερους από 2.200 διδύμους που γεννήθηκαν κατά τα έτη 1994 και 1995), προέκυψε ότι οι νέοι που εντάσσονταν στην κατηγορία των NEETs είχαν κατακτήσει λιγότερες οριζόντιες δεξιότητες [soft skills], όπως είναι η επίλυση προβλημάτων και η διαχείριση του χρόνου, κι επιπλέον αισθάνονταν λιγότερο αισιόδοξοι σχετικά με τις μελλοντικές τους προοπτικές (Goldman-Mellor, Caspi, Arseneault, Ajala, Ambler, Danese, Fisher, Hucker, Odgers, Williams, Wong, & Moffitt, 2016). Τέλος, σε ολοκληρωμένη ανασκόπηση και μετα-ανάλυση των Gariéry, Danna, Hawke, Henderson, και Iyer (2021), καταδεικνύεται το πόσο ευαίσθητη και κρίσιμη περίοδος είναι η πρώτη νεότητα ως προς τον τομέα της ψυχικής υγείας και της χρήσης ουσιών, απ’ όπου προκύπτει μια αμφίδρομη αιτιότητα ως προς το να καταστεί κάποιος NEET ή και αντίστοιχα να επαυξηθεί η ευπάθεια και η ροπή για μεταγενέστερη υπαγωγή σε αυτή την κατάσταση.

Νεανικές μεταβάσεις

Η διαδικασία μετάβασης από την εκπαίδευση στην αγορά εργασίας συνιστά κρίσιμη περίοδο στη ζωή του ατόμου, εμπεριέχει δομικές αλλαγές, ενεργή συμμετοχή, αλλά και έντονο προβληματισμό και αβεβαιότητα (Reiter, 2010· Thomson et al., 2002, όπ. αναφ. στο Reiter & Schlimbach, 2015, σ. 137). Αποτελεί ιδιαίτερα σημαντική διεργασία στη ζωή των νέων, όμως η επιτυχία της δεν είναι εξασφαλισμένη αφού πολλά είναι τα εμπόδια που μπορεί να ανακύψουν (OECD, 2013b).

Οι εμπειρίες μετάβασης μπορεί μεν να εξαρτώνται σημαντικά από τις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές αποφάσεις του ατόμου, ωστόσο σε μεγάλο βαθμό διαμορφώνονται από τις δεδομένες κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες, καθώς και από τις υφιστάμενες δυνατότητες και τους περιορισμούς της εκάστοτε ιστορικής συνθήκης (Schoon & Silbereisen, 2009). Πλέον, η σταθερή και τυπική μορφή εργασίας έχει αντικατασταθεί από την ευέλικτη απασχόληση και τις επισφαλείς επαγγελματικές διαδρομές, έχοντας ως αποτέλεσμα αφενός οι νέοι να δυσκολεύονται στη διαχείριση των πολλαπλών μεταβάσεων κατά την ενηλικίωση και αφετέρου να χρειάζεται να εφαρμοστούν εξειδικευμένα προγράμματα προκειμένου να αποφευχθεί ο κίνδυνος κοινωνικού αποκλεισμού των

μειονεκτούντων νέων (Heinz, 2009).

Οι Hutchinson, Korzeniewski, και Moore (2011, όπ. αναφ. στο Hutchinson, Beck, & Hooley, 2015, σ. 2) αναφέρουν όπι οι νέοι σπάνια υπάγονται μόνιμα στην κατηγορία των NEETs. Αντίθετα, μπορεί να εναλλάσσεται μία ακολουθία καταστάσεων απασχόλησης ή ένταξης σε κάποιο πρόγραμμα και ενδιάμεσα να βιώνουν ορισμένες χρονικές περιόδους ως NEETs. Το χρονικό διάστημα που μπορεί κάποιος να υπαχθεί σε αυτή την κατηγορία διαφέρει και μπορεί να διαρκέσει από ορισμένους μήνες μέχρι και μακροχρόνιες περιόδους (Higgins, 2013, όπ. αναφ. στο Nardi et al., 2015, σ. 378). Ωστόσο, οι NEETs διατρέχουν υψηλότερο κίνδυνο να παραμείνουν άνεργοι, καθώς και να βιώσουν συνθήκες φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού (European Commission, 2011, όπ. αναφ. στο Tamesberger, Leitgöb, & Bacher, 2014, σ. 221).

Πλέον αναγνωρίζεται πως οι μεταβάσεις των νέων στην ενήλικη ζωή συνιστούν «ρευστές, εξατομικευμένες και πολύπλοκες διαδρομές» (Raffo & Reeves, 2000· MacDonald, 2011, όπ. αναφ. στο Miller, McAuliffe, Riaz, & Deuchar, 2015, σ. 469), «με τα εκπαιδευτικά επιτεύγματα να γίνονται ολοένα και πιο σημαντικά στη διαμόρφωση των ευκαιριών ζωής των νέων ανθρώπων» (Pollock, 1997· Bynner, 2001, όπ. αναφ. στο Yates, Harris, Sabates, & Staff, 2011, σ. 513). Η διαδικασία μετάβασης από την εκπαίδευση στην αγορά εργασίας επηρεάζεται από τη διάρκεια και την ποιότητα της εκπαίδευσης, από τις επικρατούσες συνθήκες στην αγορά εργασίας, αλλά και από το οικονομικό περιβάλλον (OECD, 2016).

Οι Reiter και Schlimbach (2015, σ. 137) εντοπίζουν τριών ειδών μεταβατικές περιόδους στους NEETs: α) τις *απλές ή ανεμπόδιστες μεταβάσεις* [uncomplicated transitions], όπου οι νέοι επιστρέφουν σε σύντομο χρονικό διάστημα σε κάποια μορφής απασχόληση, β) τις *υποστηριζόμενες μεταβάσεις* [supported transitions], όπου οι νέοι εντάσσονται σε κρατικά επιχορηγούμενες θέσεις κατάρτισης εκτός της αγοράς εργασίας και γ) τις *επικίνδυνες μεταβάσεις* [risky transitions], που συνιστούν επισφαλή κατάσταση δεδομένου ότι χαρακτηρίζονται από μεγάλο χρονικό διάστημα μη συμμετοχής των νέων, παράλληλα με τη διακοπτόμενη κατάρτιση ή εκπαίδευση και την εμπλοκή τους στην οριακή απασχόληση [marginal employment]⁴. Σε έκθεση της Εθνικής Υπηρεσίας Ελέγχου του Ηνωμένου Βασιλείου (2004, όπ. αναφ. στο Passey, 2011, σσ. 122-123) αναφέρεται πως η απεμπλοκή από την κατάσταση NEET δεν αποτελεί απαραίτητα μόνιμη συνθήκη, αφού καταγράφονται περιπτώσεις ένταξης και απένταξης από τους NEETs με ενδιάμεσες σύντομες περιόδους απασχόλησης ή εκπαίδευσης.

Παράγοντες κινδύνου

Τα ποσοστά των NEETs γίνονται ολοένα και πιο δημοφιλή ως δείκτης μέτρησης και ανάλυσης της αγοράς εργασίας σε ό,τι αφορά τους νέους (Pastore, 2015). Μάλιστα, μπορεί να αποτελέσουν αντιπροσωπευτικό δείκτη για τους μειονεκτούντες νέους, δεδομένου ότι ακόμα και σε περιόδους υψηλής ανεργίας οι νέοι αποθαρρύνονται από την ενεργή αναζήτηση παρά το γεγονός ότι εξακολουθούν να μην μετέχουν σε επίπεδο απασχόλησης, εκπαίδευσης και κατάρτισης (ό.π., σ. 5). Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ (OECD, 2021), διάφορες διαστάσεις μπορεί να επιδράσουν στο να καταστεί κάποιος NEET συμπεριλαμβανομένου του φύλου, της ηλικίας, του εκπαιδευτικού επιπέδου, καθώς και του μεταναστευτικού υποβάθρου.

Καθοριστική για την κατανόηση του φαινομένου των NEETs έχει αποδειχθεί η μελέτη των δεικτών

⁴ Αναφέρονται και ως εργασίες μερικής απασχόλησης [mini-jobs], συνιστώντας χαμηλόμισθες δουλειές όπου απαιτούνται λίγες ώρες εργασίας και είναι εν μέρει απαλλαγμένες από τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης (Freier & Steiner, 2010).

σχολικής διαρροής (Alegre et al., 2015). Σε έρευνες που έχουν διεξαχθεί σχετικά με την πιθανότητα κάποιος νέος να καταστεί άνεργος –κατά την περίοδο μετάβασης από το σχολείο στην αγορά εργασίας– έχει αποδειχθεί πως διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο οι νέοι που έχουν αποφοιτήσει από τις χαμηλότερες βαθμίδες του εκπαιδευτικού συστήματος (Bradley & Taylor, 1991· Harris, 1996· Shavit & Müller, 1998· Gangl, 2001· Ryan, 2001· McVicar & Anyadike-Danes, 2002· Müller & Gangl, 2003· Dietrich & Kleinert, 2004· Audas et al., 2005· Verhofstadt & Göbel, 2006· Smyth, 2008· Vanoverberghe et al., 2008, όπ. αναφ. στο Kelly & McGuinness, 2015, σ. 61). Σε δυσχερέστερη θέση βρίσκονται όσοι εγκατέλειψαν πρόωρα το τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα και δεν κατόρθωσαν ούτε να εργαστούν αλλά ούτε και να ενταχθούν σε προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης (Παπαδάκης, 2013). Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ (OECD, 2013a), η αποφοίτηση από την ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση συνιστά πλέον το ελάχιστο τυπικό προσόν για τη μείωση του κινδύνου της ανεργίας και την επιτυχημένη μετάβαση στην αγορά εργασίας. Κατ' επέκταση, το επίπεδο εκπαίδευσης μπορεί να επιδράσει σημαντικά στην πιθανότητα να υπαχθεί κάποιος στους NEETs, αφού όσοι διαθέτουν υψηλότερα τυπικά προσόντα είναι λιγότερο πιθανό να καταστούν NEETs ή κι αν ακόμη αυτό συμβεί τότε θα είναι μικρότερης διάρκειας (Crawford, Duckworth, Vignoles, & Wyness, 2011, όπ. αναφ. στο Schoon, 2014, σ. 131).

Παρότι σε ευρωπαϊκό επίπεδο είναι εμφανής η σύνδεση της σχολικής διαρροής με την υπαγωγή στην κατηγορία των NEETs, εντούτοις δεν υπάρχει ταύτιση μεταξύ των δύο αυτών φαινομένων (Παπαδάκης, 2013). Βέβαια, σε κάποιες περιπτώσεις, η πρόωρη σχολική εγκατάλειψη μπορεί να αποτελέσει επιβαρυντικό παράγοντα (Pohl & Walther, 2007, όπ. αναφ. στο Παπαδάκης & συνεργάτες, 2011, σ. 5). Σε άρθρο της η Maguire (2013) –όπου εξετάζεται η αύξηση των ορίων της υποχρεωτικής συμμετοχής στους φορείς μάθησης και μετά την ηλικία των 16 ετών στην Αγγλία– αναφέρει ότι δεν αρκεί από μόνη της η υποχρέωση παραμονής στο εκπαιδευτικό σύστημα. Μια τέτοια πολιτική, προκειμένου να πετύχει την αύξηση του βαθμού συμμετοχής των νέων και την ανάπτυξη των δεξιοτήτων τους, θα πρέπει να συνοδεύεται από εκπαιδευτικά προγράμματα και υποστηρικτικούς μηχανισμούς που να είναι ευέλικτοι, στοχευμένοι και προσαρμοσμένοι στις διαφορετικές ανάγκες των νέων (ό.π., σ. 73).

Βάσει έκθεσης του “Δικτύου Εμπειρογνομητών στις Κοινωνικές Επιστήμες της Εκπαίδευσης και της κατάρτισης” για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (NESSE, 2010), η έννοια της πρόωρης σχολικής εγκατάλειψης⁵ προσδιορίζεται ως το ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 18-24 ετών που είναι απόφοιτοι τουλάχιστον της κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, χωρίς περαιτέρω συμμετοχή στην εκπαίδευση ή την κατάρτιση. Το 2021, σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι νέοι άνδρες σε ποσοστό 11,4% και οι νέες γυναίκες σε ποσοστό 7,9% φαίνεται να εγκατέλειψαν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση⁶. Όσο υψηλότερα είναι τα ποσοστά των νέων ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα το τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα, τόσο έχουν αυξημένες πιθανότητες να καταστούν άνεργα, να εργαστούν σε επισφαλείς ή χαμηλόμισθες εργασίες, να αντιμετωπίσουν δυσκολίες ένταξης στην επαγγελματική κατάρτιση και να αξιοποιήσουν προνοιακά προγράμματα (NESSE, 2010). Ως εκ τούτου, εμφανίζουν μειωμένες πιθανότητες να είναι ενεργοί πολίτες, καθώς και να εμπλακούν στη διά βίου μάθηση (ό.π., σ.

⁵ Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, για τη μέτρηση της σχολικής διαρροής χρησιμοποιείται ο δείκτης της πρόωρης σχολικής εγκατάλειψης. Η πρόωρη σχολική εγκατάλειψη [early school leaving] μαζί με τη σχολική αποτυχία [school failure] συνιστούν τα δύο φαινόμενα που συνθέτουν τη σχολική διαρροή [dropout], σύμφωνα με την “Ορολογία της Ευρωπαϊκής Πολιτικής για την Εκπαίδευση και την Κατάρτιση” του CEDEFOP (2008). Παρότι για την πρόωρη σχολική εγκατάλειψη δεν υπάρχει ένας καθολικά αποδεκτός ορισμός, ωστόσο υπάρχει ευρεία συναίνεση που αφορά την αποφοίτηση από την ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ως το «προτιμώμενο ελάχιστο επίπεδο επίτευξης» (European Commission, 2014, σ. 14).

⁶ Πηγή: Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία [Eurostat]. Βλ. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Early_leavers_from_education_and_training

5).

Ειδικότερα, όσοι αποφοίτησαν από τις χαμηλότερες εκπαιδευτικές βαθμίδες κινδυνεύουν τρεις φορές περισσότερο να υπαχθούν στην κατηγορία των NEETs συγκριτικά με τους αποφοίτους της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (OECD, 2019) και δύο φορές περισσότερο από τους αποφοίτους της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Eurofound, 2012). Εκτός από το χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης, στους παράγοντες κινδύνου περιλαμβάνονται τα προβλήματα υγείας, το μεταναστευτικό υπόβαθρο, η διαβίωση σε απομακρυσμένες περιοχές, καθώς και το χαμηλό οικογενειακό εισόδημα (ό.π., σσ. 55-56). Επιπλέον, πρόσθετοι εξωγενείς παράγοντες που μπορεί να είναι επιβαρυντικοί περιλαμβάνουν την ανεργία και το χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης των γονέων, καθώς και την ανατροφή σε μονογονεϊκή οικογένεια (ό.π.).

Σε χώρες όπως είναι η Ελλάδα φαίνεται να αμβλύνονται οι πραγματικές διαστάσεις του φαινομένου των NEETs λόγω της παραμονής των νέων στην πατρική τους κατοικία, της εισοδηματικής τους ενίσχυσης, αλλά και γενικότερα της υποστήριξης που παρέχεται στους νέους από τις οικογένειές τους (Δρακάκη κ.ά., 2013). Όμως, πλέον και το οικογενειακό δίκτυο ασφαλείας έχει πληγεί, αφού και οι γονείς έρχονται αντιμέτωποι είτε με την ανεργία είτε με περικοπές στις αποδοχές τους (Matsaganis, 2015). Παρ' όλα αυτά, στην Ελλάδα οι NEETs εξακολουθούν να αποτελούν μία άγνωστη κατηγορία ευπαθούς κοινωνικής ομάδας που συχνά τα χαρακτηριστικά τους συγχέονται με αυτά του συνόλου των ανέργων (Drakaki, Papadakis, Kyridis, & Papargyris, 2014).

Οι NEETs στην Ελλάδα

Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης τα υψηλότερα ποσοστά στους NEETs καταγράφονται στις μεσογειακές χώρες, ως αποτέλεσμα και της μακροχρόνιας οικονομικής ύφεσης (Alegre κ.ά., 2015). Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η χώρα μας που –παρότι ανήκει στις χώρες με υψηλό δείκτη ανθρώπινης ανάπτυξης⁷ – καταγράφει διαχρονικά ένα από τα υψηλότερα ποσοστά στην κατηγορία των NEETs. Μέχρι σήμερα δεν έχει διαμορφωθεί «μία αυτόνομη συνεκτική ατζέντα μέτρων πρόληψης και ανάσχεσης του φαινομένου», ενώ οι εκάστοτε παρεμβάσεις εξακολουθούν να εντάσσονται στο πλαίσιο των πολιτικών για την προώθηση στην απασχόληση και την καταπολέμηση της ανεργίας (European Commission, 2011· Eurofound, 2012, όπ. αναφ. στο Παπαδάκης, 2013, σ. 52). Ακόμα όμως και σε αυτή την περίπτωση, στη χώρα μας η εκπόνηση ενός ατομικού σχεδίου δράσης εφαρμόζεται ως μια οριζόντια διαδικασία, αδυνατώντας να ανταποκριθεί στις εξατομικευμένες ανάγκες των ανέργων και δη των μακροχρόνια ανέργων (European Commission, 2015).

Σύμφωνα με το Eurofound (2012), η Ελλάδα ανήκει στην ίδια συστάδα με την Ιταλία, τη Βουλγαρία, την Ουγγαρία, τη Ρουμανία, την Πολωνία και τη Σλοβακία, όπου καταγράφονται πολύ υψηλά ποσοστά NEETs και ιδιαίτερα στις γυναίκες, δεν έχουν επαγγελματική εμπειρία όμως έχουν τυπικά προσόντα, και είναι ανενεργοί ή/και αποθαρρυσμένοι από την αγορά εργασίας. Τα μεγαλύτερα ποσοστά εντοπίζονται στην ηλικιακή ομάδα μεταξύ 20-24 ετών, καθώς ένα μεγάλο ποσοστό των νέων 16-19 ετών εξακολουθεί να φοιτά στο εκπαιδευτικό σύστημα (Πανδής & Ζάγκος, 2013).

Από τα ποσοτικά ευρήματα της έρευνας εθνικής κλίμακας «Βαρόμετρο Απόντων» (Δρακάκη κ.ά.,

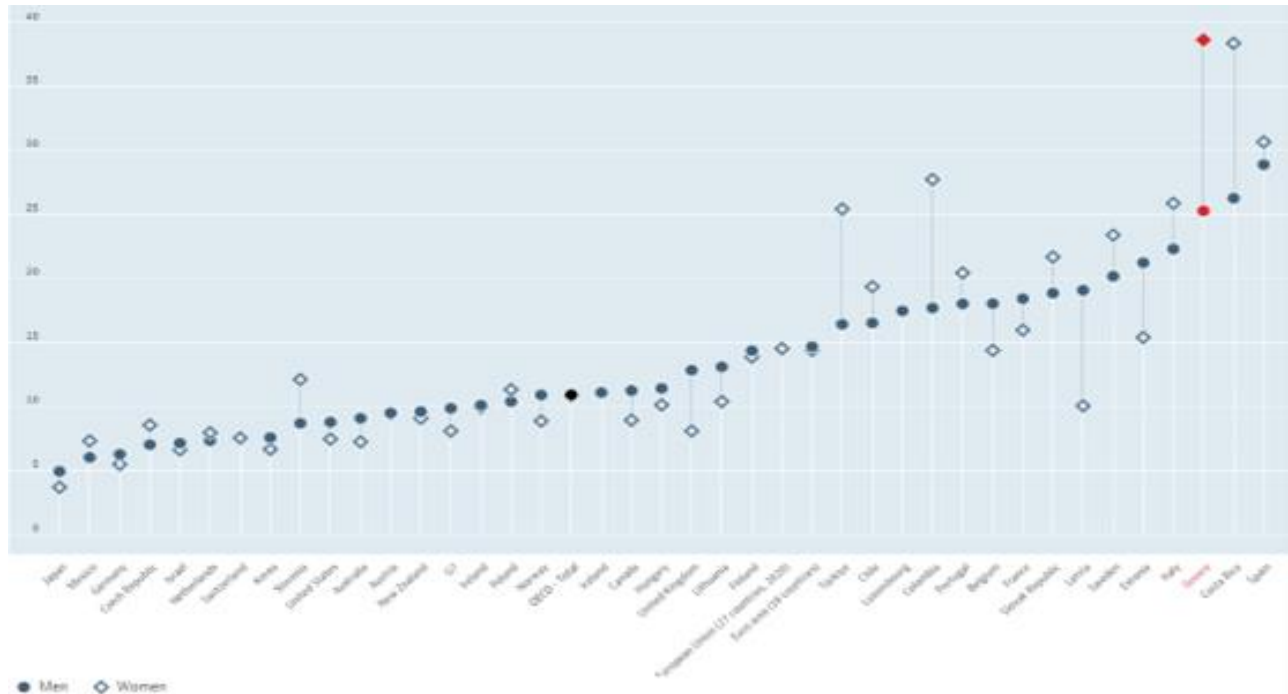
⁷ Μέσα από τον δείκτη ανθρώπινης ανάπτυξης [human development index – HDI] εξετάζεται η μακροπρόθεσμη πρόοδος σε τρεις βασικούς τομείς της ανθρώπινης ανάπτυξης: στη μακροβιότητα και την υγιή ζωή, στην πρόσβαση στη γνώση, καθώς και στο ευπρεπές βιοτικό επίπεδο. Από το 1990 έως το 2021 ο δείκτης ανθρώπινης ανάπτυξης αυξήθηκε στην Ελλάδα κατά 16,9% και πλέον αποτιμάται στο 0,887· γεγονός που κατατάσσει τη χώρα μας στην 33η θέση μεταξύ 191 χωρών παγκοσμίως. Βλ. UNDP Human Development Reports: <http://hdr.undp.org/en/countries>

2013) προκύπτει πως στην Ελλάδα οι NEETs διαθέτουν κυρίως χαμηλό και μέτριο μορφωτικό επίπεδο, αν και ως φαινόμενο καταγράφεται και σε αποφοίτους της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης⁸. Ένα μικρό ποσοστό εγκατέλειψε πρόωρα το εκπαιδευτικό σύστημα και άρα η σχολική διαρροή δεν φαίνεται στη χώρα μας να συνιστά καθοριστικό παράγοντα υπαγωγής στην κατηγορία των NEETs, παρότι παραμένει ορατός κίνδυνος. Ως προς την οικογενειακή τους κατάσταση, στην πλειονότητά τους δεν είναι παντρεμένοι, προέρχονται από πολυμελείς οικογένειες και διαμένουν στην πατρική οικία μαζί με τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειάς τους. Προέρχονται κυρίως από οικογένειες με χαμηλό εισόδημα και το εκπαιδευτικό επίπεδο των γονιών τους εντάσσεται κυρίως στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Τέλος, είναι πιθανότερο να εντοπιστούν σε αγροτικές περιοχές, παρότι αριθμητικά φαίνεται να είναι περισσότεροι όσοι ζουν σε αστικά κέντρα.

Από τα ποιοτικά ευρήματα της ίδιας έρευνας (Δρακάκη κ.ά., 2013) προκύπτει πως το μεγαλύτερο ποσοστό των νέων είναι απογοητευμένο από το εκπαιδευτικό σύστημα, καθώς δεν τους παρέχει τα απαραίτητα εφόδια για την ένταξή τους στην αγορά εργασίας. Στην πλειοψηφία τους οι NEETs έχουν στο παρελθόν εργαστεί για σύντομο χρονικό διάστημα και η βασική τους επιδίωξη είναι η εύρεση εργασίας. Συνήθως δεν έχουν απευθυνθεί σε δομές προώθησης στην απασχόληση και είναι δύσπιστοι ως προς τη λειτουργία και την αποτελεσματικότητα των κρατικών δομών. Παρότι έχουν άγχος, δεν έχουν εγκαταλείψει την υγεία τους και δεν αισθάνονται κοινωνικά αποκλεισμένοι.

Η Ελλάδα διατηρεί μία από τις υψηλότερες θέσεις στα ποσοστά της ανεργίας του ενεργού πληθυσμού ηλικίας 15-24 ετών, όταν ο μέσος όρος στις χώρες του ΟΟΣΑ βρίσκεται στο 10,9%. Συγκεκριμένα, κατά το έτος 2022 στην Ελλάδα, το 38,7% των νέων γυναικών και το 25,3% των νέων ανδρών του ενεργού πληθυσμού ηλικίας 15-24 ετών δήλωσε ότι δεν εργαζόταν παρότι ήταν διαθέσιμο και είχε προβεί σε αντίστοιχες ενέργειες αναζήτησης εργασίας κατά τις τελευταίες τέσσερις εβδομάδες. Και από το παρακάτω γράφημα του ΟΟΣΑ (Γράφημα 1) προκύπτει πως οι χώρες του ευρωπαϊκού νότου καταγράφουν τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας στο νεανικό εργατικό δυναμικό, σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, ακολουθώντας η Ισπανία και η Ιταλία.

⁸ Τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα καταγράφονται τα υψηλότερα ποσοστά NEETs σε αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Βλ. Eurostat: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Statistics_on_young_people_neither_in_employment_nor_in_education_or_training#Does_it_matter_where_you_live.3F_A_glimpse_at_the_degree_of_urbanisation

Γράφημα 1: Ποσοστά νεανικής ανεργίας το 2022⁹
(άνδρες/γυναίκες ηλικίας έως 24 ετών)

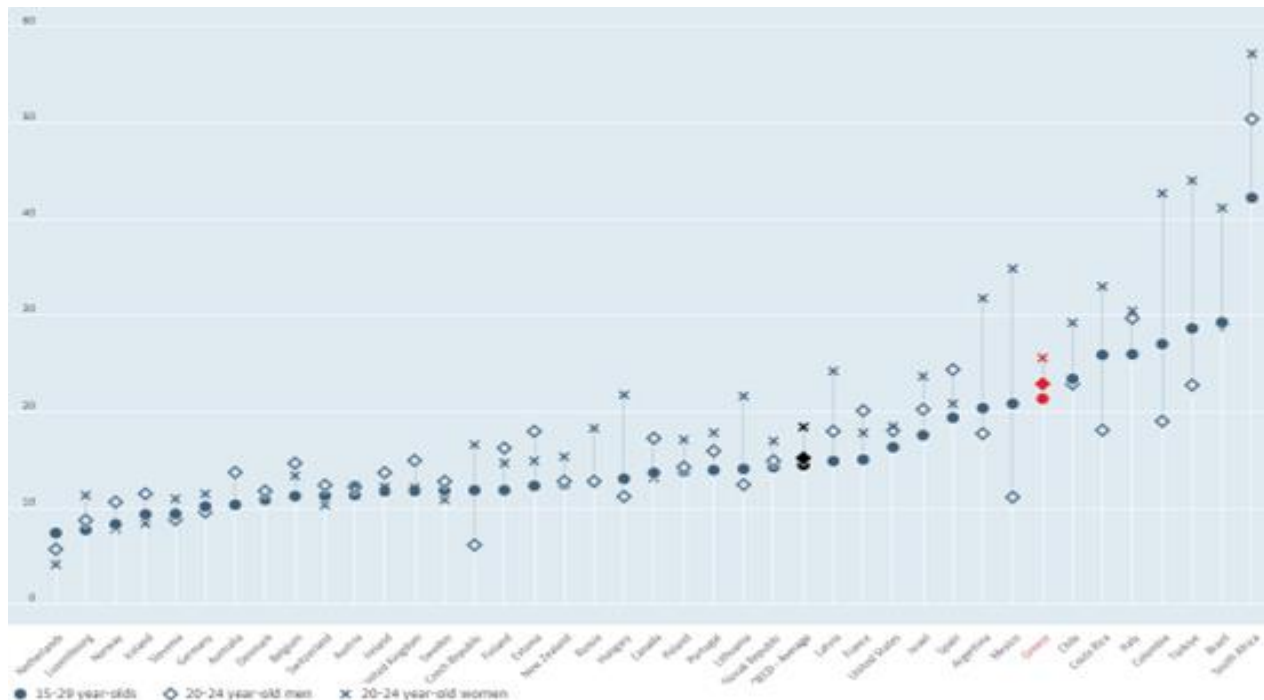
Όπως προκύπτει από τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής¹⁰ στην έρευνα απασχόλησης εργατικού δυναμικού –κατά το πρώτο τρίμηνο του 2022 και αναφορικά με τους νέους ηλικίας έως 29 ετών– τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας παρατηρούνται στις γυναίκες, στα άτομα ηλικίας έως 24 ετών και στους αποφοίτους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Στο γράφημα που ακολουθεί (Γράφημα 2) παρουσιάζονται οι δείκτες των NEETs για το 2021. Στην Ελλάδα και για τις ηλικίες 15-29 ετών οι NEETs καταγράφουν ποσοστό 21,4%, όταν ο μέσος όρος των χωρών του ΟΟΣΑ κυμαίνεται στο 14,5%. Η χώρα μας διατηρεί το δεύτερο υψηλότερο ποσοστό στην Ευρωπαϊκή Ένωση καθώς προηγείται η Ιταλία και ακολουθεί η Ισπανία. Και σε αυτή την περίπτωση, τα υψηλότερα ποσοστά των NEETs αφορούν τις γυναίκες και ιδίως την ηλικιακή κατηγορία 20-24 ετών (25,6% για τις γυναίκες και 22,9% για τους άνδρες). Εδώ αξίζει να σημειωθεί πως από το 2012 έως και το 2022, δηλαδή μέσα σε μία δεκαετία, η Ελλάδα έχει καταγράψει τη δεύτερη μεγαλύτερη μείωση στους δείκτες των NEETs (μετά την Ιρλανδία) σε ποσοστό 11,4%, όταν ο μέσος όρος μείωσης των NEETs στην Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν 4,3% και όταν σε άλλες χώρες, όπως είναι η Αυστρία, το ποσοστό τους αυξήθηκε¹¹.

⁹ Πηγή: ΟΟΣΑ. Βλ. <https://doi.org/10.1787/c3634df7-en>

¹⁰ Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ. Βλ. <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SJO01/2021-Q4>

¹¹ Πηγή: Eurostat. Βλ. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Statistics_on_young_people_neither_in_employment_nor_in_education_or_training#Does_it_matter_where_you_live.3F_A_glimpse_at_the_degree_of_urbanisation

Γράφημα 2: Ποσοστά NEETs το 2021¹²
(νεολαία ηλικίας 15-29 ετών και άνδρες/γυναίκες ηλικίας 20-24 ετών)

Οι επιπτώσεις από την παρατεταμένη οικονομική ύφεση και από την πανδημία του COVID-19

Η διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση του 2007/2008 που έπληξε ιδιαίτερα τις χώρες του ευρωπαϊκού νότου σε οικονομικό, πολιτικό, θεσμικό και κοινωνικό επίπεδο, καθώς και η παρατεταμένη ύφεση με πιο χαρακτηριστική την περίπτωση της χώρας μας, συντέλεσαν στην εφαρμογή μέτρων ακραίας δημοσιονομικής λιτότητας, στη διάρρηξη της κοινωνικής συνοχής, στην υποβάθμιση του βιοτικού επιπέδου, καθώς και στη διεύρυνση των φαινομένων κοινωνικής ευπάθειας (Δρακάκη κ.ά., 2013· Φωτόπουλος, 2013). Οι νέοι «που παραδοσιακά είναι πιο ευάλωτοι στις οικονομικές αστάθειες, ως προς την πρόσβαση στην αγορά εργασίας» πλήγηκαν τόσο από την κατακόρυφη μείωση των θέσεων εργασίας όσο και από την αδυναμία του κοινωνικού κράτους να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για την (επαν)ένταξή τους (Κοτρώγιαννος & Τζαγκαράκης, 2016, σ. 83). Οι επιπτώσεις επεκτάθηκαν καθώς οι νέοι οδηγήθηκαν τόσο σε σταδιακή περιφρόνηση για την κρατική λειτουργία, όσο και σε έλλειψη εμπιστοσύνης για τους κοινωνικούς και πολιτικούς θεσμούς (Papadakis, Drakaki, Kyridis, & Papargyris, 2017).

Η οικονομική ύφεση επέτεινε προϋπάρχοντα προβλήματα θέτοντας στο προσκήνιο το ζήτημα των NEETs και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους (Artner, 2014). Μεταξύ των ετών 2007-2013 τα ποσοστά της νεανικής ανεργίας και των NEETs αυξήθηκαν σε ιστορικά υψηλά επίπεδα (Eurofound, 2021). Συγκεκριμένα, σε πολλές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το ποσοστό της νεανικής ανεργίας ξεπέρασε το 40%, ενώ στο συνολικό πληθυσμό οι NEETs άγγιξαν σε ποσοστό το 16% (ό.π., σ. 3). Ειδικά στην Ελλάδα και την Ισπανία, οι νέοι ηλικίας 15-24 ετών επηρεάστηκαν σε τέτοιο βαθμό από την οικονομική

¹² Πηγή: ΟΟΣΑ. Βλ. <https://doi.org/10.1787/72d1033a-en>

κρίση που τα ποσοστά της νεανικής ανεργίας «εκτινάχθηκαν» (European Commission, 2017, σ. 36). Στις χώρες του ΟΟΣΑ, από το 2007 έως το 2012, ο αριθμός των εργαζόμενων νέων μειώθηκε κατά 7,5 εκατομμύρια, δηλαδή σε ποσοστό 4,6% (Carcillo, Fernández, Königs, & Minea, 2015).

Το 2014 φάνηκε να αποδίδουν οι εφαρμοζόμενες πολιτικές και καταγράφηκε αύξηση στην απασχόληση των νέων –έχοντας προηγηθεί τουλάχιστον μία εξαετία μείωσης– σε ποσοστό της τάξης του 32,2% (Eurofound, 2015). Ωστόσο, το 13% των νέων ατόμων ηλικίας 15-24 ετών εξακολουθούσε να βιώνει τον κίνδυνο του κοινωνικού αποκλεισμού, δεδομένου ότι δεν εργαζόταν ούτε συμμετείχε στην εκπαίδευση και την κατάρτιση (ό.π., σ. 23). Το 2019 η Ελλάδα συγκαταλεγόταν μεταξύ των πέντε κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπου είχε μειωθεί αισθητά ο κίνδυνος της φτώχειας συγκριτικά με το 2018 (οι άλλες χώρες ήταν η Ισπανία, η Κύπρος, η Γερμανία και η Ρουμανία) (European Commission, 2021). Την ίδια χρονιά, στη χώρα μας, το ποσοστό της υλικής και της κοινωνικής αποστέρησης¹³ –παρότι εξακολουθούσε να είναι υψηλό– μειώθηκε συγκριτικά με το 2014 κατά 31,1% (ό.π., σ. 43). Και ενώ από τις εφαρμοζόμενες ευρωπαϊκές και εθνικές πολιτικές καταγραφόταν βελτίωση τόσο στους δείκτες της νεανικής ανεργίας όσο και στα ποσοστά των NEETs, τον Μάρτιο του 2020 εκδηλώθηκε ο COVID-19 που κηρύχθηκε πανδημία από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας.

Πλέον, αυτή η πρωτόγνωρη συνθήκη της πανδημικής κρίσης αποτέλεσε παγκόσμιο κίνδυνο και δεν επηρέασε μόνο ορισμένες χώρες, όπως συνέβη με τη χρηματοπιστωτική κρίση. Παρ' όλα αυτά, οι ήδη ευάλωτες ομάδες πληθυσμού ήταν αυτές που υπέστησαν περαιτέρω επιδείνωση στις συνθήκες διαβίωσής τους (European Commission, 2021). Μέχρι την εκδήλωση της πανδημίας οι νέοι εργαζόνταν σε ποσοστό 13% στον τομέα της εστίασης και της διαμονής, ενώ σε ποσοστό 11% εργαζόνταν στον τομέα του χονδρικού και του λιανικού εμπορίου¹⁴ τομείς που επηρεάστηκαν γρηγορότερα και σε μεγαλύτερο βαθμό (Eurofound, 2021). Το μεγαλύτερο δε ποσοστό απώλειας θέσεων εργασίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση καταγράφηκε στη χώρα μας και έφτασε στο 30% όπου κυρίως επηρεάστηκαν οι νέοι ηλικίας 18-24 ετών, ενώ ακολούθησε η Ισπανία με ποσοστό 12,1% (ό.π., σσ. 23-24). Αυτό είχε ως αποτέλεσμα, σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης και μέσα σε έναν χρόνο, δηλαδή μεταξύ 2019 και 2020, οι NEETs να αυξηθούν κατά 725.000 (Konle-Seidi & Picarella, 2021). Ειδικότερα, στα 27 πλέον κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 1,1 εκατομμύριο νέοι ηλικίας 15-24 ετών και ακόμη 1,02 εκατομμύρια νέοι ηλικίας 25-29 ετών κατέστησαν άνεργοι από το τελευταίο τετράμηνο του 2019 έως και το πρώτο τετράμηνο του 2021 (ό.π., σ. 14).

Περισσότερο όμως από την αύξηση των ανέργων αυξήθηκαν τα ποσοστά των ανενεργών νέων σύμφωνα με την Eurostat, ενώ σοβαρό αντίκτυπο είχε και η μείωση των ωρών εργασίας (Konle-Seidi & Picarella, 2021). Πέρα όμως από τους NEETs, υπήρξαν αρνητικές επιπτώσεις και σε άλλες περιπτώσεις ευάλωτων νέων όπως τα άτομα που εργαζόνταν σε θέσεις προσωρινής ή μερικής απασχόλησης, όσοι είχαν μόλις αποφοιτήσει από το εκπαιδευτικό σύστημα, οι νέοι που ήδη πλήττονταν από φτώχεια ή κινδύνευαν με κοινωνικό αποκλεισμό, οι νέοι με ψυχικές νόσους και προβλήματα ψυχικής υγείας, καθώς και όσοι αντιμετώπιζαν στεγαστικές ή οικογενειακές δυσκολίες (Eurofound, 2021). Και εκτός από τις άμεσες συνέπειες, υπήρξαν ευρύτερες εργασιακές επιπτώσεις όπως, για παράδειγμα, η καθυστέρηση στη χώρα μας των διαπραγματεύσεων για τις συλλογικές συμβάσεις εργασίας (Eurofound, 2021, όπ. αναφ. στο European Commission, 2021, σ. 160).

¹³ Συνιστά εναλλακτικό δείκτη των στόχων για τη βιώσιμη ανάπτυξη [sustainable development goals – SDG] (European Commission, 2021). Βλ.

<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=88&eventsId=1910&furtherEvents=yes>

Πολιτικές για την αντιμετώπιση του φαινομένου

Σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης και Εργασίας (Eurofound, 2012, όπ. αναφ. στο Arnkil, 2015, σ. 202), προκειμένου να ανακοπεί η εξέλιξη αυτού του φαινομένου θα πρέπει να δοθεί έμφαση στο να προληφθεί, δεδομένου ότι η πρόληψη είναι «λιγότερο χρονοβόρα και εντατική από την επανένταξη». Από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών (United Nations, 2016) αναφέρεται ότι όταν οι νέοι εφοδιάζονται με κατάλληλες δεξιότητες και εκπαίδευση τότε βρίσκονται σε πλεονεκτικότερη θέση προκειμένου να εξασφαλίσουν αξιοπρεπή εργασία¹⁴. Ήδη σε ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες έχει θεσμοθετηθεί η φοίτηση στην ανώτερη δευτεροβάθμια ή μεταλυκειακή εκπαίδευση με τη διαδοχική ή την ταυτόχρονη τοποθέτηση σε θέσεις πρακτικής άσκησης και απόκτησης επαγγελματικής εμπειρίας με σκοπό την παροχή αναγνωρισμένων επαγγελματικών προσόντων (OECD, 2013b), ενώ έχει αποδειχθεί πως η θεσμοθέτηση αυτή έχει συντελέσει στην ομαλότερη μετάβαση στην αγορά εργασίας (OECD, 2013a).

Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ (2016), ανεξάρτητα από τις οικονομικές συνθήκες, θα πρέπει τα εκπαιδευτικά συστήματα να συντελέσουν στις συνθήκες μετάβασης από το σχολείο στην εργασία εφοδιάζοντας τα άτομα με τις απαιτούμενες δεξιότητες. Στη διαμόρφωση αυτών των συνθηκών συγκαταλέγεται η μείωση της σχολικής διαρροής, η αύξηση των δαπανών για τις πολιτικές που αφορούν την αγορά εργασίας, η βελτίωση της αποτελεσματικότητας των υφιστάμενων ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης, καθώς και η παροχή δημοσιονομικών κινήτρων για τη δημιουργία περισσότερων θέσεων εργασίας (Tamesberger, Leitgöb, & Bacher, 2014).

Από το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης και Εργασίας (Βλ. Eurofound, 2012, σσ. 108-140) γίνονται προτάσεις που επικεντρώνονται στη λήψη μέτρων για την επανένταξη στο εκπαιδευτικό σύστημα των νέων ατόμων που το εγκατέλειψαν πρόωρα (π.χ. λήψη διαγνωστικών μέτρων, εφαρμογή εναλλακτικών εκπαιδευτικών μεθόδων, συμβουλευτική σταδιοδρομίας, γονική εμπλοκή), στη διασφάλιση της ομαλής μετάβασης από το σχολείο στην αγορά εργασίας (π.χ. πληροφόρηση, συμβουλευτική, απόκτηση επαγγελματικής εμπειρίας, καλλιέργεια δεξιοτήτων, ενίσχυση της αυτοαπασχόλησης), στην προώθηση στην απασχόληση (π.χ. υλοποίηση προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης, μαθητείας και πρακτικής άσκησης), καθώς και στην άρση των εμποδίων και στην παροχή κινήτρων στους εργοδότες (π.χ. αντιμετώπιση των γλωσσικών εμποδίων, διευκόλυνση της κινητικότητας).

Στη βιβλιογραφία καταγράφεται ένα σύνολο μέτρων και παρεμβάσεων που μπορούν αρχικά να λειτουργήσουν ανασταλτικά στην ανάσχεση του φαινομένου των NEETs και συνακόλουθα να επιδράσουν στην ουσιαστική τους ενδυνάμωση προκειμένου να αποφευχθεί ο κίνδυνος να υπαχθούν εκ νέου σε αυτή την κατηγορία. Τα μέτρα αυτά περιλαμβάνουν τη συμμετοχή των νέων σε προγράμματα άτυπης μάθησης, την εξατομικευμένη στήριξη και την ενίσχυση της αυτοεκτίμησης, τη συμμετοχή σε προγράμματα εθελοντισμού και απόκτησης επαγγελματικής εμπειρίας, καθώς και την παροχή υπηρεσιών πληροφόρησης, συμβουλευτικής και καθοδήγησης (Evans, Meyer, Pinney, & Robinson, 2009· Local Government Association, 2009· Grist & Cheetham, 2011· CEDEFOP, 2010, όπ. αναφ. στο Oliver, Mawn, Stain, Bamba, Torgerson, Oliver, & Bridle, 2014, σ. 2). Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται

¹⁴ Αναφορικά με την έννοια της αξιοπρεπούς εργασίας, στην ατζέντα της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (χ.χ.) περιλαμβάνονται τέσσερις στρατηγικοί στόχοι που επικεντρώνονται στην προώθηση στην απασχόληση, στη διασφάλιση των εργασιακών δικαιωμάτων, στην επέκταση της κοινωνικής προστασίας, καθώς και στην ενίσχυση του κοινωνικού διαλόγου, διατηρώντας ως οριζόντιο στόχο την ισότητα των φύλων. Βλ.

https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---ilo-lisbon/documents/event/wcms_667247.pdf

στη χώρα μας η ανάδειξη της συμβολής των συμβουλευτικών υποστηρικτικών παρεμβάσεων και ιδίως της συμβουλευτικής απασχόλησης που πλέον εντάσσεται ως συμπληρωματική παρεχόμενη υπηρεσία στις πολιτικές ενίσχυσης της απασχόλησης (Τσιώλης, 2013). Τέλος, από τα αποτελέσματα του Έργου “Neets2” (Βλ. Λάβδας, 2016) προκύπτουν προτάσεις που, μεταξύ άλλων, επικεντρώνονται στην υλοποίηση προγραμμάτων (επανα)κατάρτισης [re-skilling], στην επέκταση και την εφαρμογή δράσεων συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού, καθώς και στον σχεδιασμό παρεμβάσεων και ενεργειών παροχής ψυχοκοινωνικής στήριξης στους NEETs.

Σε κάθε περίπτωση, προκειμένου να είναι αποτελεσματική η χάραξη στρατηγικών για τη μείωση του φαινομένου, θα πρέπει, σύμφωνα με τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας (2019), να προσδιοριστούν οι περιπτώσεις των NEETs που σχετίζονται περισσότερο με την ευπάθεια, να ενισχυθεί η συνεχιζόμενη συμμετοχή στην εκπαίδευση, να αρθούν τα εμπόδια συμμετοχής των γυναικών στην απασχόληση, να υιοθετηθούν ολοκληρωμένες και πολύπλευρες προσεγγίσεις, καθώς και να δοθεί έμφαση σε στρατηγικές προσέγγισης του πληθυσμού κάνοντας διάκριση μεταξύ των ανέργων και των ανενεργών NEETs. Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ (OECD, 2019), μέσα από σχετική διάκριση που έχει πραγματοποιηθεί μεταξύ όσων αναζητούν εργασία (άνεργοι NEETs) και αυτών που δεν αναζητούν εργασία (ανενεργοί NEETs), προκύπτει ότι στις περισσότερες χώρες η πλειονότητα των NEETs δεν προβαίνει σε ενεργή αναζήτηση.

Το 2008 εφαρμόστηκε από τη Γερμανία και το 2012 υιοθετήθηκε από άλλα δεκαπέντε κράτη μέλη η –χρηματοδοτούμενη από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο– πρωτοβουλία ALMA, της οποίας το ακρωνύμιο αντιστοιχεί στις δεξιότητες Aim, Learn, Master, Achieve¹⁵. Αυτή η πρωτοβουλία απευθύνεται στις νέες και τους νέους ηλικίας έως 29 ετών που αντιμετωπίζουν δυσκολίες εύρεσης εργασίας, είναι μακροχρόνια άνεργοι, έχουν ανεπαρκείς σχολικές επιδόσεις ή επαγγελματικές δεξιότητες, έχουν μεταναστευτικό υπόβαθρο ή και είναι άτομα με αναπηρία. Στόχος είναι η προσφορά επαγγελματικής κατάρτισης στη χώρα των νέων ατόμων, η μετέπειτα εποπτευόμενη εργασιακή τους εμπειρία σε άλλο κράτος μέλος για διάρκεια έως έξι μήνες, καθώς και η ακόλουθη υποστήριξη προκειμένου οι νέοι να αξιοποιήσουν τις αποκτηθείσες δεξιότητες στη χώρα τους αφού επιστρέψουν. Η πρωτοβουλία αυτή εντάσσεται, μεταξύ άλλων πολιτικών, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων¹⁶. Συγκεκριμένα, στην ευρωπαϊκή στρατηγική πυξίδα για το 2030 έχει τεθεί η εφαρμογή είκοσι βασικών αρχών στους τομείς των ίσων ευκαιριών και της πρόσβασης στην αγορά εργασίας, των δίκαιων συνθηκών εργασίας, καθώς και της κοινωνικής προστασίας και ένταξης.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, οι δράσεις του προγράμματος «Εγγύηση για τη Νεολαία» [Youth Guarantee] επεκτάθηκαν κατά τη διάρκεια της πανδημίας στις ηλικίες 25-29 ετών και επιπρόσθετα τέθηκε ο στόχος μείωσης του ποσοστού των NEETs στο 9% έως το 2030 (Eurofound, 2021). Πέρα όμως από τις πολιτικές σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, από τα κράτη μέλη εφαρμόστηκαν επιμέρους κυβερνητικές πολιτικές. Συγκεκριμένα, οι ευρωπαϊκές χώρες υιοθέτησαν ξεχωριστά πολιτικές και θεσμοθετήθηκαν μέτρα για την ενίσχυση της απασχόλησης, την ενίσχυση της πρακτικής άσκησης, της μαθητείας, της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, τον επαγγελματικό προσανατολισμό και την εξατομικευμένη υποστήριξη, την υποστήριξη της παραμονής και της (επαν)εισόδου στην εκπαίδευση και την κατάρτιση, την κοινωνική προστασία και την πρόληψη, καθώς και την υποστήριξη στον τομέα της ψυχικής υγείας (Βλ.: Eurofound, 2021, σσ. 54-74). Όμως, οι πολιτικές αυτές είχαν δύο βασικά μειονεκτήματα· το πρώτο σχετιζόταν με το γεγονός ότι δεν υπήρχε επαρκής ανταπόκριση στις ανάγκες των γυναικών, αφού αποδεδειγμένα οι νέες γυναίκες υπέστησαν περισσότερες επιπτώσεις

¹⁵ Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Βλ. <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1549&langId=en>

¹⁶ Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Βλ. <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1606&langId=en>

στην απώλεια θέσεων εργασίας και στη μείωση των εισοδημάτων τους (Barford, Coutts, & Sahai, 2021). Το δεύτερο κοινό αρνητικό χαρακτηριστικό αφορούσε την υιοθέτηση του μοντέλου “ένα μέγεθος για όλους” [one-size-fits-all]. Ως εκ τούτου, σε αρκετές χώρες και δεδομένων των έκτακτων αναγκών, υιοθετήθηκαν ευρείες πολιτικές που είτε δεν ανταποκρίνονταν στις πραγματικές ανάγκες των νέων ή που δεν κατάφεραν να προσαρμοστούν επαρκώς στις σύγχρονες νεανικές προκλήσεις (ό.π., σ. 8).

Συμπεράσματα – Συζήτηση

Οι NEETs δεν είναι απλώς άνεργοι και το γεγονός ότι δεν είναι ενταγμένοι στην εκπαίδευση ή την κατάρτιση αυξάνει τον κίνδυνο υπαγωγής τους σε μακροχρόνιο αποκλεισμό από την αγορά εργασίας. Συνιστούν ετερογενή ομάδα και στον πληθυσμό τους περιλαμβάνονται νέες και νέοι που παραμένουν εκτός της απασχόλησης, της εκπαίδευσης και της κατάρτισης εξαιτίας διαφόρων παραγόντων ή και επειδή βρίσκονται σε δυσμενή και μειονεκτική θέση.

Στις περισσότερες επίσημες βάσεις δεδομένων καθώς και στις αντίστοιχες εκθέσεις διεθνών οργανισμών περιλαμβάνονται μετρήσεις και στοιχεία για τους NEETs που αφορούν τις νέες και τους νέους ηλικίας 15 έως 29 ετών. Το 2010 καθιερώθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ο αντίστοιχος δείκτης που αφορά ανέργους και ανενεργούς νέους ηλικίας 15-24 ετών που απέχουν από τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, ενώ από το 2021 –έπειτα και από τις επιπτώσεις από την εκδήλωση της πανδημίας– επεκτάθηκε το ηλικιακό όριο περιλαμβάνοντας τη νεολαία ηλικίας έως 29 ετών.

Η εκδήλωση του φαινομένου των NEETs σχετίζεται με τις εκπαιδευτικές εμπειρίες του ατόμου, τις συνθήκες διαβίωσης, το οικογενειακό και το πολιτισμικό υπόβαθρο, τις συνθήκες μετάβασης από το σχολείο στην αγορά εργασίας, το χαμηλό εκπαιδευτικό επίπεδο και την πρόωρη σχολική εγκατάλειψη. Ανεξαρτήτως αιτιολογίας, η υπαγωγή ενός νέου σε αυτή την κατηγορία δεν συνιστά μόνο ατομικό πρόβλημα αλλά έχει ευρείες κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές προεκτάσεις.

Αναντίρρητα, η οικονομική ύφεση των προηγούμενων ετών έπληξε ιδιαίτερα τους νέους και επιδείνωσε προϋπάρχοντα προβλήματα, έχοντας δυσχεράνει δραματικά τις δυνατότητες και τις προϋποθέσεις ένταξής τους στην αγορά εργασίας. Και ενώ είχαν αρχίσει να αποδίδουν οι εφαρμοζόμενες ευρωπαϊκές και εθνικές πολιτικές για την αντιμετώπιση του φαινομένου, το 2020 κηρύχθηκε η πανδημία του COVID-19 επιβραδύνοντας ακόμη περισσότερο τις δυνατότητες απορρόφησης του νεανικού εργατικού δυναμικού στην αγορά εργασίας.

Η χώρα μας βρίσκεται σε δυσμενή θέση τόσο σε σχέση τα ποσοστά της νεανικής ανεργίας όσο και ως προς τα ποσοστά των νέων που βρίσκονται εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης και κατάρτισης. Ειδικότερα, η Ελλάδα διατηρεί το υψηλότερο ποσοστό νεανικής ανεργίας και το δεύτερο υψηλότερο ποσοστό για τους NEETs στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Εντούτοις, καταγράφονται ενθαρρυντικά στοιχεία για τη χώρα μας που αφορούν τη σημαντική μείωση των ποσοστών της πρόωρης σχολικής εγκατάλειψης, τη μείωση των ποσοστών της νεανικής ανεργίας, καθώς και τη δεύτερη μεγαλύτερη μείωση την τελευταία δεκαετία στο ποσοστό των NEETs σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Ελληνόγλωσσες

- Δρακάκη, Μ., Παπαδάκης, Ν., Κυρίδης, Α., & Παπαργύρης, Α. (2013). Το προφίλ του NEET στην Ελλάδα. Στο Ν. Παπαδάκης (Επιμ.), *Βαρόμετρο Απόντων: οι NEETs (Young People Not in Education, Employment or Training) στην Ελλάδα* (σσ. 209–240). Αθήνα: Ι. Σιδέρης.
- Κοτρόγιαννος, Δ., & Τζαγκαράκης, Σ.Ι. (2016). NEETs και κοινωνικό κράτος. Στο Ν. Παπαδάκης, Α. Κυρίδης, & Ν. Φωτόπουλος (Επιμ.), *Νέα γενιά και NEETs στην Ελλάδα της κρίσης. Οι επείγουσες διαστάσεις του προβλήματος: Έρευνα και ολοκληρωμένη παρέμβαση* (σσ. 81–107). Αθήνα: Ι. Σιδέρης.
- Κυρίδης, Α. (2013). Διαστάσεις ενός πολυπαραγοντικού δείκτη για την διερεύνηση των NEETs. Στο Ν. Παπαδάκης (Επιμ.), *Βαρόμετρο Απόντων: οι NEETs (Young People Not in Education, Employment or Training) στην Ελλάδα* (σσ. 77–108). Αθήνα: Ι. Σιδέρης.
- Λάβδας, Κ. (2016). Προτάσεις πολιτικής: Κίνδυνοι, δυνατότητες, περιορισμοί. Στο Ν. Παπαδάκης, Α. Κυρίδης, & Ν. Φωτόπουλος (Επιμ.), *Νέα γενιά και NEETs στην Ελλάδα της κρίσης. Οι επείγουσες διαστάσεις του προβλήματος: Έρευνα και ολοκληρωμένη παρέμβαση* (σσ. 181–200). Αθήνα: Ι. Σιδέρης.
- Πανδής, Π., & Ζάγκος, Χ. (2013). Κοινωνικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά των NEETs: Το παράδειγμα της Ελλάδας. Στο Ν. Παπαδάκης (Επιμ.), *Βαρόμετρο Απόντων: οι NEETs (Young People Not in Education, Employment or Training) στην Ελλάδα* (σσ. 109–120). Αθήνα: Ι. Σιδέρης.
- Παπαδάκης, Ν. (2013). Οι NEETs στην Ευρώπη: Συγκλίσεις, αποκλίσεις και οι ερμηνευτικά προσπελάσιμες όψεις του φαινομένου. Στο Ν. Παπαδάκης (Επιμ.), *Βαρόμετρο Απόντων: οι NEETs (Young People Not in Education, Employment or Training) στην Ελλάδα* (σσ. 15–75). Αθήνα: Ι. Σιδέρης.
- Παπαδάκης, Ν. (2016). Έρευνα και Ολοκληρωμένη Παρέμβαση για τους Neets: Θεωρητικοί προϋδεασμοί, ερευνητικές συνιστώσες και μια επισκόπηση της Έρευνας. Στο Ν. Παπαδάκης, Α. Κυρίδης, & Ν. Φωτόπουλος (Επιμ.), *Νέα γενιά και NEETs στην Ελλάδα της κρίσης. Οι επείγουσες διαστάσεις του προβλήματος: Έρευνα και ολοκληρωμένη παρέμβαση* (σσ. 19–37). Αθήνα: Ι. Σιδέρης.
- Παπαδάκης, Ν., & Κυρίδης, Α. (2014). Η επίμονη αναπαραγωγή της ανισότητας - Επιστημονικές για την κοινωνικο-οικονομική προέλευση μιας μείζονος κατηγορίας κοινωνικής ευπάθειας, των NEETs. Στο Α. Κυρίδης (Επιμ.), *Ευπαθείς κοινωνικές*

ομάδες και διά βίου μάθηση (σσ. 90–104). Αθήνα: Gutenberg.

Παπαδάκης, Ν., & συνεργάτες (2011). Νέες μορφές κοινωνικής ευπάθειας και προκλήσεις για την κοινωνική πολιτική: οι NEETs (young people Not in Education, Employment or Training). *Ινστιτούτο Στρατηγικών και Αναπτυξιακών Μελετών - ΙΣΤΑΜΕ «Ανδρέας Παπανδρέου»*, 12, 1–16.

Τσιώλης, Γ. (2013). Η κατασκευή των «απασχολήσιμων». Προβληματισμοί με αφορμή μια εμπειρική έρευνα στο πεδίο της συμβουλευτικής για την ένταξη στην απασχόληση. Στο Μ. Σπυριδάκης (Επιμ.), *Ανεργία και εργασιακή ανασφάλεια: Όψεις ενός εμμένοντος κινδύνου* (σσ. 151–185). Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

Φωτόπουλος, Ν. (2013). Το πρόβλημα των Neets και η ελληνική πραγματικότητα. Αναζητώντας λύσεις στην Ελλάδα του Μνημονίου. Στο Ν. Παπαδάκης (Επιμ.), *Βαρόμετρο Απόντων: οι NEETs (Young People Not in Education, Employment or Training) στην Ελλάδα* (σσ. 241–263). Αθήνα: Ι. Σιδέρης.

Ξενογλωσσες

Alegre, M.A., Casado, D., Sanz, J., & Todeschini, F. (2015). The impact of training-intensive labour market policies on labour and educational prospects of NEETs: evidence from Catalonia (Spain). *Educational Research*, 57(2), 151–167. <https://doi.org/10.1080/00131881.2015.1030852>

Arnkil, R. (2015). Lost in transition? Challenges for social inclusion and employment of young people in Europe. In European Commission, *Youth work and non-formal learning in Europe's education landscape: A quarter of a century of EU cooperation for youth policy and practice* (pp. 198–212). Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Artner, A. (2014). Youth Unemployment and NEETs - Reasons and Treatment in Europe with Special Regard to Hungary. In O. Hishow (Ed.), *Labour Market Trends in Bulgaria and the CEE Region - Overview And Perspectives* (pp. 119–159). Sofia: Economic Policy Institute.

Balan, M. (2015). Youths Condition in the Labour Market During the Post-Crisis Period. *Hyperion Economic Journal*, 2(3), 3–13.

Barford, A., Coutts, A., & Sahai, G. (2021). *Youth employment in times of COVID: A global review of COVID-19 policy responses to tackle (un)employment and disadvantage among young people*. ILO: Geneva. <https://doi.org/10.17863/CAM.89026>

- Carcillo, S., Fernández, R., Königs, S., & Minea, A. (2015). *NEET Youth in the Aftermath of the Crisis: Challenges and Policies*. OECD Social, Employment and Migration Working Papers, No. 164: OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/5js6363503f6-en>
- CEDEFOP. (2008). *Terminology of European education and training policy*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
- Drakaki, M., Papadakis, N., Kyridis, A., & Papargyris, A. (2014). Who's The Greek Neet? Neets' Profile in Greece: Parameters, Trends and Common Characteristics of a Heterogeneous Group. *International Journal of Humanities and Social Science*, 4(6), 240–254.
- Eurofound. (2012). *Young people not in employment, education or training: Characteristics, costs and policy responses in Europe*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Eurofound. (2015). *Social inclusion of young people*. Publications Office of the European Union: Luxembourg.
- Eurofound. (2016). *Exploring the diversity of NEETs*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Eurofound. (2021). *Impact of COVID-19 on young people in the EU*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- European Commission. (2010). *Youth on the move: An initiative to unleash the potential of young people to achieve smart, sustainable and inclusive growth in the European Union*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- European Commission. (2011). *Youth neither in employment nor education and training (NEET): Presentation of data for the 27 Member States*. Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion, EMCO Contribution.
- European Commission. (2014). *No EAC/17/2012 Study on the effective use of early childhood education and care in preventing early school leaving: Final Report*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- European Commission. (2015). *European Social Policy Network (ESPN): Integrated Support for the long-term unemployed in Europe: A study of national policies 2015* (D. Bouget, H. Frazer, & E. Marlier, with R. Peña-Casas, & B. Vanhercke). Luxembourg, Publications Office of the European Union: Directorate-General for

Employment, Social Affairs and Inclusion.

European Commission. (2017). *Employment and Social Developments in Europe: Annual Review 2017*. Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

European Commission. (2021). *Employment and Social Developments in Europe: Annual Review 2021. Towards a strong social Europe in the aftermath of the COVID-19 crisis: Reducing disparities and addressing distributional impacts*. Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion - Directorate F. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Franco, A. (1999). Labor Force Survey Principal Results 1998. *Statistics in focus: Population and Social Conditions, Theme 3 - 11/1999*. Eurostat. Available at: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3433488/5227177/CA-NK-99-011-EN.PDF/a5f725cb-c9fb-42dd-817e-f9edadfec75>

Furlong, A. (2006). Not a very NEET solution: representing problematic labour market transitions among early school-leavers. *Work, employment and society*, 20(3), 553–569. <https://doi.org/10.1177/0950017006067001>

Gariépy, G., Danna, S.M., Hawke, L., Henderson, J., & Iyer, S.N. (2021). The mental health of young people who are not in education, employment, or training: a systematic review and meta-analysis. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 57, 1107–1121. <https://doi.org/10.1007/s00127-021-02212-8>

Goldman-Mellor, S., Caspi, A., Arseneault, L., Ajala, N., Ambler, A., Danese, A., Fisher, H., Hucker, A., Odgers, C., Williams, T., Wong, C., & Moffitt, T. (2016). Committed to work but vulnerable: self-perceptions and mental health in NEET 18-year olds from a contemporary British cohort. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 57(2), 196–203. <https://doi.org/10.1111/jcpp.12459>

Heinz, W.R. (2009). Youth transitions in an age of uncertainty. In A. Furlong (Ed.), *Handbook of Youth and Young Adulthood: New perspectives and agendas* (pp. 3–13). London and New York: Routledge.

Hutchinson, J., Beck, V., & Hooley, T. (2015). Delivering NEET policy packages? A decade of NEET policy in England. *Journal of Education and Work*, 29(6), 707–727. <https://doi.org/10.1080/13639080.2015.1051519>

International Labour Organization. (1982, October 29). *Resolution concerning statistics of the economically active population, employment, unemployment and*

underemployment. Thirteenth International Conference of Labour Statisticians.

International Labour Organization. (2019). *Young people not in employment, education or training* [ILO/SIDA Partnership on Employment (technical brief N° 3)]. Switzerland: Employment and Labour Market Policies Branch (EmpLAB) - Employment Policy Department.

Inui, A. (2009). NEETs, freeters and flexibility: reflecting precarious situations in the new labour market. In A. Furlong (Ed.), *Handbook of Youth and Young Adulthood: New perspectives and agendas* (pp. 176–181). London and New York: Routledge.

Kelly, E., & McGuinness, S. (2015). Impact of the Great Recession on unemployed and NEET individuals' labour market transitions in Ireland. *Economic Systems*, 39(1), 59–71. <http://dx.doi.org/10.1016/j.ecosys.2014.06.004>

Kiura, T., Bosch, O.J.H., Nguyen, N.C., Yasui, T., & Maeno, T. (2013). *Using a systems-based Evolutionary Learning Laboratory to address the "NEET - Not in Employment, Education, or Training" issue in Japan*. In 57th Annual Meeting of the International Society for the Systems Sciences, ISSS 2013: Curating the Conditions for a Thrivable Planet (pp. 671–683). International Society for the Systems Sciences (ISSS).

Konle-Seidl, R., & Picarella, F. (2021). *Youth in Europe: Effects of COVID-19 on their economic and social situation*. Publication for the committee on Employment and Social Affairs, Policy Department for Economic, Scientific and Quality of Life Policies: European Parliament, Luxembourg.

Maguire, S. (2013). Will raising the participation age in England solve the NEET problem? *Research in Post-Compulsory Education*, 18(1-2), 61–76. <https://doi.org/10.1080/13596748.2013.755816>

Maguire, S. (2015). NEET, unemployed, inactive or unknown - why does it matter? *Educational Research*, 57(2), 121–132. <https://doi.org/10.1080/00131881.2015.1030850>

Matsaganis, M. (2015). The Youth Guarantee: Theory or reality? In J.J. Donaldo (Ed.), *Youth unemployment and the Great Recession in Greece* (pp. 77–87). London: Centre for Economic Policy Research - CEPR Press (Co-funded by the Europe for Citizens Programme of the European Union).

Mawn, L., Oliver, E.J., Akhter, N., Bamba, C.L., Torgerson, C., Bridle, C., & Stain, H.J. (2017). Are we failing young people not in employment, education or training

(NEETs)? A systematic review and meta-analysis of re-engagement interventions. *Systematic Reviews*, 6(16), 1–17. <https://doi.org/10.1186/s13643-016-0394-2>

Mendolia, S., & Walker, I. (2014). *Do Neets Need Grit?* IZA Discussion Paper No. 8740.

Miller, J., McAuliffe, L., Riaz, N., & Deuchar, R. (2015). Exploring youths' perceptions of the hidden practice of youth work in increasing social capital with young people considered NEET in Scotland. *Journal of Youth Studies*, 18(4), 468–484. <https://doi.org/10.1080/13676261.2014.992311>

Nardi, B., Lucarelli, C., Talamonti, M., Arimatea, E., Fiori, V., & Moltedo-Perfetti, A. (2015). NEETs versus EETs: an observational study in Italy on the framework of the HEALTH25 European project. *Research in Post-Compulsory Education*, 20(4), 377–399. <https://doi.org/10.1080/13596748.2015.1081749>

Network of Experts in Social Sciences of Education and training [NESSE]. (2010). *Early School Leaving: Lessons from research for policy makers*. European Commission.

O'Dea, B., Glozier, N., Purcell, R., et al. (2014). A cross-sectional exploration of the clinical characteristics of disengaged (NEET) young people in primary mental healthcare. *BMJ Open*, 4(12). <http://dx.doi.org/10.1136/bmjopen-2014-006378>

OECD. (2013a). *Education at a Glance 2013: OECD Indicators*. Paris: OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/eag-2013-en>

OECD. (2013b). *Education Indicators in Focus - 2013/04*. Available at: <https://www.oecd.org/education/skills-beyond-school/education-indicators-in-focus.htm>

OECD. (2016). *Education at a Glance 2016: OECD Indicators*. Paris: OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.187/eag-2016-en>

OECD. (2019). *Society at a Glance 2019: OECD Social Indicators*. Paris: OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/soc_glance-2019-en

OECD. (2021). *Education at a Glance 2021: OECD Indicators*. Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/b35a14e5-en>

Oliver, E.J., Mawn, L., Stain, H.J., Bambra, C.L., Torgerson, C., Oliver, A., & Bridle, C. (2014). Should we 'hug a hoodie'? Protocol for a systematic review and meta-

analysis of interventions with young people not in employment, education or training (so-called NEETs). *Systematic Reviews*, 3(73). <http://dx.doi.org/10.1186/2046-4053-3-73>

Papadakis, N., Drakaki, M., Kyridis, A., & Papargyris, A. (2017). Between a frightening Present and a disjointed Future. Recession and social vulnerability in the case of Greek Neets: Socio-demographics, facets of the Crisis' Impact and the revival of the intergenerational transmission of poverty. *Advances in Social Sciences Research Journal*, 4(18) 8–20. <https://doi.org/10.14738/assrj.418.3688>

Passey, D. (2011). The 'Educational Lot' for Young People Who Are NEET: Quality Management and Roles of Management Information Systems. In A. Tatnall, O.C. Kereteletswe, & A. Visscher (Eds.), *Information Technology and Managing Quality Education. ITEM 2010. IFIP Advances in Information and Communication Technology* (pp. 121–129). Berlin: Springer.

Pastore, F. (2015). *The Youth Experience Gap: Explaining National Differences in the School-to-Work Transition*. SpringerBriefs in Economics: Springer.

Reiter, H., & Schlimbach, T. (2015). NEET in disguise? Rival narratives in troubled youth transitions. *Educational Research*, 57(2), 133–150. <https://doi.org/10.1080/00131881.2015.1030851>

Schoon, I. (2014). Parental worklessness and the experience of NEET among their offspring. Evidence from the Longitudinal Study of Young People in England (LSYPE). *Longitudinal and Life Course Studies*, 5(2), 129–150. <https://doi.org/10.14301/llcs.v5i2.279>

Schoon, I., & Silbereisen, R.K. (2009). Conceptualising School-to-Work Transitions in Context. In I. Schoon & R.K. Silbereisen (eds.), *Transition from School to Work: Globalization, Individualization, and Patterns of Diversity* (pp. 3–29). New York: Cambridge University Press.

Serracant, P. (2014), A Brute Indicator for a NEET Case: Genesis and Evolution of a Problematic Concept and Results from an Alternative Indicator. *Social Indicators Research*, 117(2), 401–419. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1007/s11205-013-0352-5>

Social Exclusion Unit. (1999). *Bridging the Gap: New opportunities for 16 - 18 year olds not in education, employment or training*. Report presented to Parliament by the Prime Minister.

- Tamesberger, D., & Bacher, J. (2014). NEET youth in Austria: a typology including socio-demography, labour market behaviour and permanence. *Journal of Youth Studies*, 17(9), 1239–1259. <https://doi.org/10.1080/13676261.2014.901492>
- Tamesberger, D., Leitgöb, H., & Bacher, J. (2014). How to Combat NEET? Evidence from Austria. *Intereconomics*, 49, 221–227. <https://doi.org/10.1007/s10272-014-0503-1>
- United Nations. (2016). *Youth Civic Engagement*. United Nations Youth Report - Department of Economic and Social Affairs.
- William Stoten, D. (2014). NEETs: a case study in addressing the issues relating to disengaged youth in East Cleveland. *Education + Training*, 56(5), 467–480. <https://doi.org/10.1108/ET-04-2013-0055>
- Yates, S., Harris, A., Sabates, R., & Staff, J. (2011). Early Occupational Aspirations and Fractured Transitions: A Study of Entry into ‘NEET’ Status in the UK. *Journal of Social Policy*, 40(3), 513–534. <https://doi.org/10.1017/S0047279410000656>
- Yates, S., & Payne, M. (2006). Not so NEET? A Critique of the Use of ‘NEET’ in Setting Targets for Interventions with Young People. *Journal of Youth Studies*, 9(3), 329–344. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1080/13676260600805671>

Youth not in education, employment or training (NEETs): Views and aspects of a contemporary form of vulnerable social group.

Pappa Lamprini¹, Karalis Thanassis²

¹ Social Worker, PhD Candidate at the Department of Educational Sciences and Early Childhood Education of the University of Patras

² Professor of Lifelong Learning and Adult Education at the Department of Educational Sciences and Early Childhood Education of the University of Patras

ABSTRACT

The term NEETs (youth Not in Education, Employment or Training) refers to young people aged 15 to 29 years, who are not in education, employment or training. It is a worldwide phenomenon and the percentages in our country are recorded over time as the highest in the European Union. The reasons why a young person may fall into this category are multifactorial. In this article, it is presented the process for the establishment of the term NEETs and the dimensions of this contemporary social phenomenon. Subsequently, the challenges of youth transitions are examined as well as the risk factors for young people to become NEETs, while some of the impacts from both the long-term economic recession and the outbreak of the COVID-19 pandemic are considered. Finally, the implications of this phenomenon in our country and the corresponding management european policies are presented.

Key-words: NEETs, vulnerable social groups, youth transitions, risk factors, policies

Correspondence: Lamprini Pappa, lpappa@upatras.gr